

опозицію *світло – темрява*, що є основним принципом саги, адже зворотним боком світла виявляється темрява, а зворотним боком темряви – світло. Тут вбачається й амбівалентність світобудови, виявлена у слов'янській міфології: «*Дві іпостасі великого Сварога, два його крила – Чорнобог та Білобог. Не дві окремі частинки, а дві половинки одного цілого, всемогутнього*» [2, с. 223]. Сонце згадується в багатьох власних назвах у романах: Учитель Посолонь, храм Сонця, світ Сонячної Брами, світ Чотирьох Сонць, світ Замерзлого Сонця, світ Сонячної Мушлі. Згадує авторка й богів сонця: Дажбога, Хорса, Купайла, Ярила. Крім цього, з сонячною символікою пов'язані формули ввічливості безсмертних: вітання, прощання, благословення. Подібні прислів'я промовляють Учитель Посолонь та Мирослад: «*Бережи нас, Дажбоже, та коло Свароже!*» [4, с. 191]. Цю примовку містять і повсякденні вітання безсмертних, причому світлі безсмертні піднімають долоні вгору, імітуючи жест Берегині: «*Йменням Сварожого кола вітаю тебе, піднімаючи вгору руки*»; темні безсмертні розширюють вітання відповідно до своєї віри: «*Йменням Сварожого кола та благословенням Великого Чорнобога вітаю тебе*»; неври акцентують на своєму богові: «*Именням Сварожого кола та ликом святим Великого Батька Рода вітаю вас*». Коло Свароже є незмінним постулатом віри.

Міфологема Світового дерева. У Невридії Дари Корній свої особливі закони, які іноді суперечать усталеним життєвим нормам. Наприклад, у цьому світі всі ходять босоніж: «*За старим повір'ям неврів, першу людину батько Род створив зі складки на своїй ступні. Тому в нас не прийнято на місце, де є присутність істини та сили, чіпляти пуга*» [1, с. 165]. Це робиться ще й задля того, щоб не завдавати природі шкоди, не притоптувати траву, бо в цьому світі все живе може помститися кривднику. Берегти довкілля – це обов'язок кожного невра, адже за природою слідкує Зелений Шум і Батько Шум у Чуй-лісі. Таке виокремлення цих дерев і їх ключове значення у збереженні світу підтверджує, що вони є втіленням Світового дерева Невридії.

Світове дерево втілює універсальну концепцію світу. Вертикальна площина дерева співвідноситься із простором і включає минуле, теперішнє й майбутнє, а також асоціюється із трьома стихіями: вогнем, землею, водою. По горизонталі дерево вказує на чотири сторони світу, пори року, частини доби (ранок, день, вечір, ніч). Світове дерево також означає єдність трьох планів буття: горішнього (небо), проміжного (земля) і долішнього (хаос, світові води, підземний світ). Воно символізує безсмертя, нескінченність життя, адже постає, по суті, деревом роду.

Література

1. Завадська В., Музиченко Я., Таланчук О., Шалак О. 100 найвідоміших образів української міфології. Київ, 2002. 448 с.
2. Корній Д. Зворотний бік світла. Харків : «Клуб сімейного дозвілля», 2012. 320 с.
3. Корній Д. Зворотний бік темряви. Харків : «Клуб сімейного дозвілля», 2013. 320 с.
4. Корній Д. Зворотний бік сутіні. Харків : «Клуб сімейного дозвілля», 2016. 288 с.
5. Корній Д. Зворотний бік світів. Харків : «Клуб сімейного дозвілля», 2016. 320 с.

УДК 821.161.2 Стус

СПЕЦКУРС «ВАСИЛЬ СТУС: ПСИХОТИП, КРЕАТОР, ОБРАЗ»: МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ, ПРАКТИКА АПРОБАЦІЇ

О. В. Пуніна

Донині лише спорадично досліджена психологія творчості Василя Стуса потребує повноцінного наукового прочитання. Опісля кропіткої роботи науковців над осмисленням методологічних засад письменницького художнього моделювання дійсності, процесу формування, становлення і розвитку особистості Василя Стуса визріла нагальна

необхідність серйозної концентрації на психологічно-творчій сутності цієї «постаті граничної закінченості» (Євген Сверстюк), виявлення взаємозв'язку між психологічними засновками та результатом її креативності. Звідси – органічне прагнення застосувати щодо письменницької постаті новий, інтердисциплінарний, підхід, який, синтезуючи теоретичні набутки з психології особистості, творчості, креативності, індивідуальної й гуманістичної психології (категорія психологічного типу), літературознавства (категорії креатора і стилю), мистецтвознавства (категорія образу), дозволить наблизитися до психологічної і творчої сутності особистості письменника як органічної єдності. Саме в межах спецкурсу «Василь Стус: психотип, креатор, образ», складеного відповідно до профілю освітньої програми 035.01 *українська мова і література* й запропонованого студентам четвертого курсу спеціальності *філологія*, освітньої програми підготовки *бакалавр галузі знань 03 гуманітарні науки*, вдалося реалізувати на практиці подібний підхід.

Метою спецкурсу є осмислення унікальної постаті Василя Стуса в біографічній, психологічній, творчій площинах, вивчення ґрунтовних й оригінальних версій інтерпретації Стусової життєтворчості. У результаті вивчення навчальної дисципліни (спецкурсу) студенти набули таких результатів навчання, як знання значення постаті Василя Стуса в історії української літератури ХХ століття, в історії Університету, розуміння культурно-історичних умов розвитку творчої особистості, знання біографії письменника, вільне володіння фактажем, пов'язаним із його життєтворчістю, добою митця, володіння психоаналітичною методологією у підході до аналізу письменницького психотипу, виявлення ерудиції і творчого потенціалу в роботі з художніми творами Стуса, володіння літературознавчим інструментарієм під час аналізу лірики, прози, епістолярію, сценаріїв, критичних праць Василя Стуса, аналіз художньо-мистецьких інтерпретацій креатора.

Два змістові модулі спецкурсу (Життєтворчість Василя Стуса. Василь Стус і міжмистецькі зв'язки) ґрунтуються на вивченні такого матеріалу (лекції): контрапункти життя і творчості Василя Стуса, психічно-інтелектуальна сутність автора: бачення Василя Стуса, стусознавство про психологічну природу письменника, мотивація і самоактуалізація творчої особистості, творча сутність Василя Стуса-експресіоніста, художній потенціал прози Василя Стуса, епістолярна спадщина Василя Стуса, Василь Стус як мистецький проект, образ креатора в образотворчих мистецтвах, кінематографічна художньо-інтерпретаційна модель креатора, театральна модель художнього образу Василя Стуса, медійний образ Василя Стуса, Василь Стус – перекладач, Василь Стус і російська література: точки перетину.

Ключовою формою для проведення практичних занять обрано групову форму роботи, яка дозволяє охопити значний обсяг матеріалу для вивчення, подати його різносторонньо і творчо. Саме у такий спосіб студентами засвоєно знання біографії письменника, літературно-побутових матеріалів, художніх творів Василя Стуса (поезія, проза), сценаріїв, епістолярію, літературно-критичних текстів, перекладів, мистецьких пластичних творів, художніх фільмів, театральних вистав, де об'єктом художнього зображення й осмислення є постать Василя Стуса, медійних матеріалів, в яких піднімається життєва і творча проблематика особистості Василя Стуса.

Особливий наголос зроблено на індивідуальних творчих завданнях для студентів. Серед них запропоновано такі авторські форми: а) Проект «Відео-візуальна поезія Стуса». Цей вид творчого завдання полягає в тому, що група студентів (2–3 особи) екранізують одну з поезій Василя Стуса з дотриманням вимог такого виду візуального мистецтва, як відеопоезія (органічне поєднання художнього візуального ряду і поетичного тексту). б) Написання «романізованої» / художньої біографії у жанрі оповідання (циклу новел) на матеріалі життя Василя Стуса будь-якого періоду. в) Написання наукової статті, в якій об'єктом дослідження є творчість (лірика, проза, сценарії, епістолярій, переклади, літературна критика) Василя Стуса або мистецькі твори / проекти, пов'язані з цією творчою особистістю. г) Проведення перформансу / акції під назвою «Стус. Зухвалець» (з метою популяризації цієї творчої особистості серед студентів / містян тощо).